

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายในภาพยนตร์คัดเฉพาะเรื่อง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการวิเคราะห์เพื่อหาความหมายจากตัวบท (Text) ของภาพยนตร์ทั้ง 9 เรื่องที่นำมาศึกษา และในการวิเคราะห์แยกแยะองค์ประกอบของภาพยนตร์ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลประเภทภาพยนตร์ ข้อมูลประเภทบุคคล และข้อมูลประเภทเอกสาร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แหล่งข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลประเภทภาพยนตร์

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกภาพยนตร์จำนวน 9 เรื่องที่มีความชัดเจนในการใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายในเรื่องหรือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาของเรื่องมาศึกษา ภาพยนตร์ทั้งหมดอยู่ในรูปของวีดิทัศน์ (Video) และสามารถรวบรวมได้จากร้านและศูนย์วีดีโอต่าง ๆ ภาพยนตร์ทั้ง 9 เรื่อง* ได้แก่

1. Tampopo (Japan, 1986)

เป็นเรื่องราวของหญิงหม้ายลูกหนึ่งที่เปิดกิจการร้านขายบะหมี่ แต่กิจการไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเนื่องจากลูกค้าไม่ประทับใจในรสชาติของบะหมี่และบรรยากาศภายในร้าน ในคืนฝนตกหนักคืนหนึ่ง หญิงหม้ายผู้นี้ได้ต้อนรับลูกค้าซึ่งเป็นคนขับรถบรรทุกที่แวะเข้ามากินบะหมี่และได้ช่วยเหลือเธอจากพวกอันธพาล ความสัมพันธ์ของทั้งสองจึงเริ่มต้นขึ้นโดยคนขับรถบรรทุกซึ่งมีความรอบรู้เชี่ยวชาญในการชิมบะหมี่รับปากกับหญิงหม้ายว่าจะช่วยทำให้ร้านบะหมี่เล็กๆ แห่งนี้มีความเจริญก้าวหน้าและเป็นที่รู้จักของคนให้จงได้

*ดูเนื้อเรื่องย่อภาพยนตร์ที่ภาคผนวก, หน้า 154-167.

2. Babette's Feast (Denmark, 1987)

เป็นเรื่องราวของอดีตแม่ครัวในภัตตาคารชั้นสูงในฝรั่งเศสที่มีชื่อว่าบาเบต ที่ต้องอพยพหนีสงครามกลางเมืองไปยังประเทศเดนมาร์ก และได้ขอพักอาศัยอยู่กับสตรีชาวสองพี่น้องผู้เคร่งศาสนาในหมู่บ้านริมทะเล เพื่อที่จะตอบแทนบุญคุณของสุภาพสตรีทั้งสองที่ให้ความเมตตา กับเธอ หญิงคนนี้จะใช้เงินรางวัลจากสลากกินแบ่งรัฐบาลในการจัดเตรียมงานเลี้ยงอาหารค่ำเพื่อรำลึกถึงบิดาผู้ล่วงลับของสตรีทั้งสอง แยกเธอที่มาร่วมกินเลี้ยงล้วนเป็นคนในชุมชนชาวคริสต์ที่เคร่งศาสนาเหมือนกัน มีอาหารพิเศษแบบฝรั่งเศสแท้ที่บาเบตตั้งใจทำอย่างเต็มที่นั้นช่วยสร้างบรรยากาศแห่งมิตรภาพและความรู้สึกที่ดีให้กลับคืนมาสู่บรรดาแขกหรือที่เคยมีเรื่องผัดใจหรือไม่เข้าใจกัน

3. ฉลุย 1 (2531)

เป็นเรื่องราวของสองบัณฑิตหนุ่มคู่หูที่แต่งงานแต่ก็พยายามค้นหาอาชีพเพื่อเลี้ยงปากท้อง ในที่สุด ทั้งสองจึงตัดสินใจใช้ทุนรอนทั้งหมดที่มีมาลงทุนค้าขายขนมครกเงินขนมครกที่เขาขายมีความพิเศษตรงที่เป็นขนมครกเจ็ดสี ซึ่งในตอนแรกขายดิบขายดีเงินมีพอกำจากที่อื่นมาจ้างให้ทำขนมครกส่ง แต่ภายหลังจากที่สองหนุ่มได้ขอคำแนะนำจากคุณป้าผู้มีปรัชญาในชีวิตแล้ว เขาจึงเปลี่ยนจากทำขนมครกเจ็ดสีมาทำขนมครก "ที่มีสาระ" โดยผสมวิตามินและสารอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายเข้าไปในขนมครก และเนื่องจากขนมครกที่ออกมามีสีสรรหน้าตาไม่ชวนกินเหมือนเก่า ผลก็คือ กิจการขายขนมครกของเขาต้องปิดไปเพราะลูกค้าไม่ชอบและพวกเขาก็ต้องหางานอื่นทำต่อไป

4. The Cook, the Thief, His Wife and Her Lover (Netherlands/France, 1989)

เรื่องราวเกิดขึ้นในภัตตาคารสไตล์ฝรั่งเศสหรูหราที่อยู่ใต้อิทธิพลของเจ้าพ่อกลุ่มอันธพาลที่แสนกักขฬะและโหดร้ายผู้ซึ่งมักจะพาภรรยาสาวสวยและลูกสมุนมากินอาหารที่ภัตตาคารแห่งนี้เพื่อแสดงถึงการยกระดับชนชั้นให้กับตนเอง แต่เขาไม่รู้เลยว่า ภัตตาคารแห่งนี้ภรรยาของเขาได้ทำความรู้จักกับชายหนุ่มนักอ่านหนังสือที่เป็นลูกค้าประจำคนหนึ่ง ความสัมพันธ์ลับ ๆ ระหว่างคนทั้งสองดำเนินไปด้วยความช่วยเหลือจากพ่อครัวชาวฝรั่งเศสผู้รับรู้และเข้าใจสถานการณ์ทุกอย่างเป็นอย่างดี เมื่อหัวหน้าอันธพาลได้รู้ความจริงจึงฆ่าชายหนุ่มตาย เพื่อเป็นการแก้แค้นให้กับชายชู้และให้กับตนเอง ภรรยาจึงได้ขอร้องให้พ่อครัวนำศพของชายชู้มาปรุงอาหารและบังคับให้สามีกินก่อนที่จะยิงเขาตาย

5. Like Water for Chocolate (Mexico, 1992)

เป็นเรื่องราวของครอบครัวหนึ่งในชนบทเม็กซิโกที่มีแม่เป็นหัวหน้าครอบครัวและอยู่กับลูกสาว 3 คน ลูกสาวคนสุดท้องเป็นคนที่ถูกแม่บังคับมากที่สุด เพราะเป็นธรรมเนียมของตระกูลกำหนดให้ลูกสาวคนสุดท้องต้องอยู่ดูแลแม่ไปจนตาย จะแต่งงานไม่ได้ เธอจึงไม่สามารถแต่งงานกับชายที่เธอรักได้ ในที่สุด ชายคนรักก็ได้กลายมาเป็นพี่เขยของเธอด้วยเหตุผลที่ว่า เขาจะได้มีโอกาสได้อยู่ใกล้ชิดเธอ หญิงสาวยังคงความรักที่มีต่อชายหนุ่มไม่เปลี่ยนแปลงแต่ไม่สามารถจะแสดงความรู้สึกใด ๆ ออกมาได้เพราะมีสายตาของแม่และพี่สาวจ้องจับผิดอยู่ แต่ในที่สุด เธอก็ได้ค้นพบวิธีในการสื่อสารถ่ายทอดความรักและอารมณ์ความรู้สึกของเธอไปยังคนที่เธอต้องการสื่อสารด้วยโดยใช้พรสวรรค์ที่มีอยู่นั้นคือ การทำอาหาร

6. The Scent of Green Papaya (Vietnam/France, 1993)

เป็นเรื่องราวของหญิงสาวรับใช้ในครอบครัวค้าขายในกรุงไซ่ง่อน เวียดนาม ซึ่งเป็นคนที่มีจิตใจใสสะอาด ซื่อสัตย์ และมีความจริงใจ นอกจากนั้น ความขยันขันแข็งเอาการเอางานของเธอยังทำให้นายหญิงรักและเอ็นดูเธออย่างมาก ในเวลาต่อมา เธอจำเป็นต้องย้ายไปรับใช้บ้านของเจ้านายที่เป็นเพื่อนกับลูกชายคนโตของบ้าน แม้ว่าเจ้านายเป็นคนหัวสมัยใหม่เพราะได้รับการศึกษาจากตะวันตกซึ่งต่างจากสาวใช้ที่ไม่มีความรู้ แต่ในที่สุด เมื่อเขาได้ตระหนักถึงความซื่อบริสุทธิ์และความจริงใจของหญิงสาว เขาก็ตกหลุมรักเธอและยกย่องเป็นภรรยา

7. Eat Drink Man Woman (Taiwan, 1994)

เป็นเรื่องราวความขัดแย้งในครอบครัวระหว่างพ่อที่เป็นพ่อครัวใหญ่อยู่ในโรงแรมใหญ่โตหรูหราของไต้หวันกับลูกสาวทั้งสามของเขา เนื่องจากพ่อลูกไม่รู้จักวิธีหันหน้ามาพูดคุยกันให้รู้เรื่อง ดังนั้น ปัญหาความไม่เข้าใจกันก็ยิ่งลุกลามไปใหญ่ โดยเฉพาะกับลูกสาวคนที่ 2 ซึ่งเป็นคนหัวสมัยใหม่และมีหน้าที่การงานในระดับบริหารเป็นคนที่ขัดแย้งกับพ่อมากที่สุดถึงขนาดพยายามหาที่อยู่ใหม่เพื่อจะอยู่ห่าง ๆ พ่อ ทั้งนี้ เพราะเธอไม่เข้าใจในความรักของพ่อที่บังคับให้เธอเรียนอย่างเดียวโดยไม่สนใจว่าจริง ๆ แล้วเธอชอบทำอะไร ทุกวันอาทิตย์ ครอบครัวที่ดูเหมือนแตกแยกนี้จะมาร่วมกินอาหารค่ำกันอย่างพร้อมหน้าแม้ว่าต่างคนจะไม่มีความสุขนัก แต่พ่อก็เตรียมอาหารอย่างเต็มที่ให้กับลูก ๆ ด้วยความรัก

8. The Last Supper (U.S.A., 1995)

เป็นเรื่องราวของกลุ่มนักศึกษาปริญญาโทหัวเสรีนิยม 5 คนที่พักอาศัยอยู่ด้วยกันในรัฐโอไฮโอว่า อเมริกา และมีเหตุต้องไปพัวพันกับการฆาตกรรมชายหัวอนุรักษ์นิยมที่พวกเขาเชิญเข้ามาหลบฝนและได้ร่วมโต๊ะอาหารค่ำกัน แต่ได้เกิดการโต้แย้งกันขึ้น นำไปสู่การต่อสู้และการฆ่า

ชายคนนี้ตายในที่สุด นักศึกษากลุ่มนี้จึงพยายามที่จะหาเหตุผลมาแสดงว่าสิ่งที่คนทำไปนั้นถูกต้องเหมาะสม ข้ออ้างของเขาก็คือ ชายคนนี้อาจเป็นฮิตเลอร์คนต่อไปก็ได้ดังนั้นการฆ่าเขาตายเท่ากับได้ทำคุณประโยชน์แก่มนุษยชาติอย่างมหาศาล หลังจากนั้น พวกเขาได้ใช้ข้ออ้างดังกล่าวในการเชิญแขกหัวอนุรักษ์นิยมคนอื่นมาร่วมกินอาหารค่ำเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในประเด็นต่าง ๆ และเมื่อแขกที่เชิญมาพูดอะไรไม่เข้าหู เขาก็จะฆ่าคนนั้นทิ้ง นักศึกษาพวกนี้ฆ่าคนครึ่งแล้วครึ่งเล่า จนมาพบกับแขกคนสุดท้ายซึ่งเป็นนักพูดฝีปากกล้าทางโทรทัศน์ ซึ่งมีภาพลักษณ์เป็นคนหัวอนุรักษ์นิยมสุดโต่ง แต่เมื่อเชิญมากินอาหารจริง ๆ ปรากฏว่า ความคิดความเห็นของเขากลับฟังดูดีมีเหตุผล เสียงนักศึกษากลุ่มนี้ทะเลาะกันเองว่าจะฆ่าหรือไม่ฆ่า แต่ในที่สุด อาหารค่ำมื้อสุดท้ายสำหรับคืนนั้นก็เป็นที่พอใจของพวกเขาเอง

9. Big Night (Italy, 1996)

เป็นเรื่องราวของสองหนุ่มพี่น้องชาวอิตาลีที่เปิดกิจการร้านอาหารอิตาลีในอเมริกา แต่กิจการขาดทุนย่อยยับเพราะลูกค้าชาวอเมริกันไม่เคยชินกับอาหารอิตาลี ด้วยเหตุนี้ คนน้องได้ไปปรึกษาเพื่อนอิตาลีที่เปิดร้านอาหารกึ่งบาร์ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อนได้รับปากว่าจะเชิญนักดนตรีชื่อดังให้มากินอาหารที่ร้านของสองหนุ่มเพื่อเป็นการโฆษณาให้ร้าน คืนที่จวนเจียนจะปิดกิจการนี้ ดังนั้น ในสายตาของคนน้องแล้ว คืนที่นักดนตรีชื่อดังจะมาปรากฏตัวจึงเป็นคืนที่ยิ่งใหญ่ สองพี่น้องช่วยกันจัดเตรียมอาหารอิตาลีเพื่อต้อนรับแขกคนสำคัญอย่างเต็มที่ และได้เชิญแขกหรือที่รู้จักมาร่วมกินอาหารค่ำด้วย แม้ว่าทุกคนต่างยอมรับในความเลิศรสของอาหารมื้อพิเศษนั้น แต่ในที่สุด สองพี่น้องก็รู้ความจริงที่หลังว่า ที่เพื่อนอิตาลีบอกว่าจะเชิญนักดนตรีมากินอาหารที่ร้านนั้นเป็นเรื่องไม่จริง

2. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล

เนื่องจากภาพยนตร์ที่ใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายทั้ง 9 เรื่องนั้นมีที่มาจากวัฒนธรรมด้านอาหารการกินที่แตกต่างกัน และการที่จะทำความเข้าใจความหมายจากตัวบท (Text) ของภาพยนตร์ได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยรหัสทางวัฒนธรรมอันได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับอาหารจาก วัฒนธรรมนั้น ๆ เสียก่อน จึงจะสามารถเข้าใจความหมายที่ภาพยนตร์ต้องการจะสื่อได้ ในการนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านอาหารการกินของวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องกับที่ปรากฏในภาพยนตร์ ตลอดจนการสัมภาษณ์เจ้าของวัฒนธรรมนั้น ๆ มาเป็นข้อมูลสำคัญประกอบการวิเคราะห์ แหล่งข้อมูลประเภทบุคคลและการเก็บรวบรวมข้อมูลมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ผศ. ศรีสมร คงพันธุ์ อติคณาจารย์ภาควิชาอาหารและโภชนาการ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ผู้เขียนหนังสือเกี่ยวกับอาหารและโภชนาการมากมาย เช่น กินให้สวย สุขภาพดี โภชนะบำบัด ฯลฯ

ผู้วิจัยมีวิธีการเข้าถึงแหล่งข้อมูลโดยเริ่มจากการศึกษางานเขียนของอาจารย์ได้แก่หนังสือเรื่อง กินให้สวยสุขภาพดี ซึ่งนอกจากจะกล่าวถึงความสำคัญของอาหารในแง่โภชนาการแล้ว ยังได้กล่าวถึงความหมายทางด้านจิตวิทยาและวัฒนธรรมของอาหารอีกด้วย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ข้อมูลและความรู้ของอาจารย์ในส่วนนี้จะเป็ประโยชน์ต่องานวิจัยชิ้นนี้เป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการอธิบายความหมายของแนวคิด กินอย่างไรเป็นอย่างนั้น หรือตามสำนวนต่างประเทศคือ You are what you eat ให้เป็นที่เข้าใจมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงสอบถามไปที่สำนักพิมพ์แสงแดดเพื่อขอแนวทางในการติดต่ออาจารย์ศรีสมร ปรากฏว่าปัจจุบันอาจารย์ได้มาทำงานเป็นที่ปรึกษาประจำสำนักพิมพ์อยู่แล้ว และได้กรุณาตอบรับจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาหารในแง่มุมต่าง ๆ แก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยจึงโทรศัพท์ไปขอพบและสัมภาษณ์อาจารย์ที่สำนักพิมพ์แสงแดด

2) คุณพิชิต วิทยเบญจางค์ (เชฟมิคกี้) ผู้เรียบเรียงพจนานุกรม อาหารและเครื่องดื่ม (Dictionary of Food and Beverage) ปัจจุบันมีตำแหน่งเป็น Executive Chef ที่โรงแรมนารายณ์ และยังเป็นอาจารย์สอนนักเรียนแผนกอาหารและเครื่องดื่มในโรงเรียนฝึ กวิชาชีพอของ โรงแรม จากประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 28 ปีและการได้ไปปฏิบัติงานต่างประเทศ 14 ประเทศ ทำให้คุณพิชิตมีความเชี่ยวชาญและรอบรู้ในเรื่องอาหารต่าง ๆ รวมทั้งอาหารฝรั่งเศส ซึ่งจะเป็ประโยชน์แก่ งานวิจัยชิ้นนี้ เนื่องจากอาหารจากวัฒนธรรมฝรั่งเศสนั้นปรากฏอยู่ด้วยกันในภาพยนตร์ 2 เรื่องได้แก่ เรื่อง Babette's Feast และ The Cook, the Thief, His Wife and Her Lover

ผู้วิจัยมีวิธีการเข้าหาแหล่งข้อมูลโดยเริ่มแรกได้รับการแนะนำจากอาจารย์ศรีสมรซึ่งกรุณาแนะนำคุณชวน เนตรจงรัก เชฟประจำโรงแรมรามารการ์เดนให้ ต่อมา คุณชวนได้แนะนำผู้วิจัยให้ติดต่อขอสัมภาษณ์คุณพิชิตหรือเชฟมิคกี้ ซึ่งได้รับการยอมรับในแวดวงอาชีพว่า มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับอาหารฝรั่งเศสเป็นอย่างยิ่งซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยจึงได้โทรศัพท์ติดต่อเพื่อขอพบและสัมภาษณ์คุณพิชิตที่โรงแรมนารายณ์ โดยประเด็นที่สัมภาษณ์จะเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมด้านอาหารการกินของฝรั่งเศสซึ่งปรากฏในภาพยนตร์ทั้งสองเรื่องข้างต้น โดยเฉพาะเรื่อง Babette's Feast อาหารฝรั่งเศสที่น่าเสนอล้วนเป็นอาหารแบบโบราณ ซึ่งชาวฝรั่งเศสทั่วไปที่มีได้อยู่ในแวดวงเกี่ยวกับอาหารการครัวที่ผู้วิจัยไปสอบถามมาก่อนหน้านี้ยังไม่เคยเห็นหรือไม่เคยได้ยินชื่อมาก่อน แต่ผู้วิจัยได้ข้อมูลในส่วนนี้จากคุณพิชิต ซึ่งสามารถให้คำอธิบายเกี่ยวกับอาหารฝรั่งเศสในภาพยนตร์ทั้งสองเรื่องได้อย่างละเอียด ในแง่ประวัติความเป็นมา วิธีการปรุง ตลอดจน

สถานภาพของอาหารนั้น ๆ แต่เนื่องจากคุณพิชิตยังไม่เคยดูภาพยนตร์ทั้งสองเรื่องมาก่อน ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะทราบว่าอาหารฝรั่งเศสที่ปรากฏในเรื่องคืออะไร โดยฟังจากคำอธิบายถึงหน้าตาอาหารจากผู้วิจัยอย่างเดียว ผู้วิจัยจึงแก้ปัญหาโดยการจดชื่ออาหารซึ่งส่วนใหญ่ภาพยนตร์จะกำหนดให้ตัวละครในเรื่องพูดถึงอาหารนั้น แต่สำหรับอาหารบางอย่างที่ไม่มีการเอ่ยชื่อ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการถ่ายรูปจากภาพยนตร์เพื่อนำไปใช้ประกอบการสัมภาษณ์คุณพิชิต

3) คุณปิติ ชัยวงศ์ (คุณปีเตอร์) ปัจจุบันทำงานในตำแหน่งผู้จัดการภัตตาคาร โรงแรมรามาร์เคน ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมด้านอาหารการกินของจีน

ผู้วิจัยมีวิธีการเข้าถึงแหล่งข้อมูล โดยได้รับคำแนะนำจากคุณชวน เนตรจงรักให้มาสัมภาษณ์และขอข้อมูลทางด้านอาหารจีนจากคุณปิติ ซึ่งอยู่ในแวดวงอาหารจีนมานานและได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมอาชีพว่ามีความรอบรู้ในเรื่องนี้อย่างลึกซึ้ง เพราะโดยส่วนตัวแล้ว คุณปิติได้มีการค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับอาหารจีนในแง่มุมต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่มาเป็นเวลานาน ซึ่งข้อมูลความรู้จากคุณปิติจะเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยในการศึกษาภาพยนตร์เรื่อง Eat Drink Man Woman เป็นอย่างมาก ผู้วิจัยได้โทรศัพท์นัดสัมภาษณ์คุณปิติที่โรงแรมรามาร์เคน ตลอดระยะเวลาการสัมภาษณ์ คุณปิติได้กรุณาให้ความช่วยเหลือในด้านข้อมูลแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี เพราะภายหลังการสัมภาษณ์ในครั้งแรก คุณปิติได้กลับไปดูภาพยนตร์เรื่อง Eat Drink Man Woman และให้โอกาสผู้วิจัยในการมาสัมภาษณ์อีก 2 ครั้ง เพื่อจะได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาหารในเรื่องอย่างละเอียด ไม่ว่าจะเป็นชื่ออาหาร ประวัติความเป็นมา วิธีการปรุง ตลอดจนความหมายทางด้านวัฒนธรรมของอาหาร

4) คุณกมลศักดิ์ ตั้งธรรมนิยม ผู้เชี่ยวชาญเรื่องไวน์ ผู้เขียนหนังสือเกี่ยวกับไวน์หลายเล่ม เช่น คู่มือไวน์, ฝ่าอาณาจักรไวน์, โลกของไวน์ ถิ่นเมรัยทั่วพิภพ, ไวน์ฝรั่งเศส เมรัยอมตะ นอกจากนี้ ยังเขียนคอลัมน์เกี่ยวกับไวน์ลงใน Financial Day, Trendy Man, สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, นิตยสาร Expression ฯลฯ

เนื่องจากผู้วิจัยจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับไวน์ฝรั่งเศสในแง่มุมเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา สถานภาพ และความหมายของไวน์บางตัว ตามที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่อง Babette's Feast ที่มีการนำเสนอไวน์ควบคู่ไปกับอาหารจากวัฒนธรรมฝรั่งเศส ผู้วิจัยมีวิธีการเข้าถึงแหล่งข้อมูล โดยเริ่มแรกได้ค้นคว้าความรู้เรื่องไวน์จากหนังสือชื่อ "คู่มือไวน์" ของคุณกมลศักดิ์ ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์พอสมควรเกี่ยวกับไวน์ แต่ยังไม่พบข้อมูลเกี่ยวกับไวน์บางตัวโดยเฉพาะไวน์ตัวที่มีอายุเก่าแก่มาก ๆ เนื่องจากฉากหลังของเรื่องราวในของภาพยนตร์อยู่ในช่วงปี 1871 - 1885 ผู้วิจัยจึงสอบถามไปที่สำนักพิมพ์เพื่อขอแนวทางในการติดต่อคุณกมลศักดิ์ จากนั้น ได้โทรศัพท์ไป

ขอพบและเดินทางไปสัมภาษณ์คุณกมลศักดิ์ที่กรมสรรพสามิต ซึ่งเป็นที่ทำงานของคุณกมลศักดิ์

5) บาทหลวงประชาชาติ ปรีชาวุฒิ อาจารย์สอนวิชาเทววิทยาในวิทยาลัยแสงธรรม จ.นครปฐม

เนื่องจากในภาพยนตร์เรื่อง *Babette's Feast* ได้มีการเชื่อมโยงความสำคัญของอาหารกับความเชื่อของศาสนาคริสต์ นิกายลูเธอรัน โดยฉากหลังของเรื่องราวเกิดที่หมู่บ้านของชุมชนชาวคริสต์เคร่งศาสนาในเดนมาร์ก และตลอดทั้งเรื่อง ได้มีการยกคำสอนทางศาสนาคริสต์เกี่ยวกับเรื่องอาหารการกินและคำสอนอื่น ๆ เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตัวแบบคริสตศาสนิกชนที่ดีมาอ้างอิงในคำพูดของตัวละครบ่อยครั้ง ผู้วิจัยซึ่งมีได้นับถือศาสนาคริสต์จึงเกรงว่าจะแปลความหมายของคำสอนที่ปรากฏในเรื่องอย่างผิด ๆ หรือบิดเบือนไปจากความหมายแท้จริงที่ภาพยนตร์ต้องการจะสื่อ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงโทรศัพท์ไปตามสมาคมหรือองค์กรเกี่ยวกับศาสนาคริสต์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งปัญหาที่พบคือ เท่าที่ได้ติดต่อไปส่วนใหญ่จะไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร แต่ในที่สุด ผู้วิจัยก็สามารถติดต่อขอสัมภาษณ์บาทหลวงประชาชาติ ปรีชาวุฒิ อาจารย์จากวิทยาลัยแสงธรรม จ.นครปฐม ซึ่งผู้วิจัยต้องส่งหัวข้อการสัมภาษณ์เกี่ยวกับอาหารที่เชื่อมโยงกับศาสนาคริสต์ไปให้ดูก่อนเพื่อที่ท่านจะได้จัดเตรียมเอกสารอ้างอิงที่เกี่ยวข้องไว้ให้ ซึ่งนับเป็นความกรุณาอย่างยิ่ง ผู้วิจัยได้เข้าพบและสัมภาษณ์บาทหลวงประชาชาติที่วิทยาลัยแสงธรรม จ.นครปฐม

6) Mr. Kazuhiko Yoshida, Mrs. Shuko Tanaka และ Ms. Akiko Nakano ผู้ให้ข้อมูลทั้งสามท่านเป็นอาจารย์สอนภาษาญี่ปุ่นที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาหารประจำชาติอย่างหนึ่งของญี่ปุ่นอันได้แก่ บะหมี่ ตลอดจนความรู้ทางด้านสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนญี่ปุ่นที่เกี่ยวข้องกับบะหมี่ เนื่องจากทุกท่านถือได้ว่าเป็นเจ้าของวัฒนธรรมโดยตรง

ผู้วิจัยมีวิธีการเข้าถึงแหล่งข้อมูล โดยการขอคำแนะนำจากอาจารย์สารภี แกสตัน ภาควิชาภาษาฝรั่งเศส คณะอักษรศาสตร์ ซึ่งในอดีตเคยเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของผู้วิจัยมาก่อน อาจารย์ได้กรุณาแนะนำเพื่อนอาจารย์จากภาควิชาภาษาญี่ปุ่น ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาภาพยนตร์เรื่อง *Tampopo* ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เข้าไปพบและขอสัมภาษณ์อาจารย์ทั้งสามท่านที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7) Miss Naomi Kogue ชาวญี่ปุ่น ซึ่งสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับบะหมี่ในวัฒนธรรมญี่ปุ่นซึ่งมีความสำคัญรองจากข้าวและยังเป็นอาหารที่สะท้อนชีวิตประจำวันของชาวญี่ปุ่นอีกด้วย

ผู้วิจัยมีวิธีการเข้าถึงแหล่งข้อมูลโดยให้เพื่อนที่รู้จักกับคุณ Naomi ช่วยแนะนำให้ และได้โทรศัพท์ไปเล่ารายละเอียดของหัวข้อที่จะสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลด้วยตัวเอง ผู้วิจัยนัดสัมภาษณ์คุณ Naomi ที่บริเวณหอพักศึกษานิเวศน์ซึ่งมีเพื่อนชาวญี่ปุ่นของคุณ Naomi บางคนพักอยู่ที่นั่น และในวันสัมภาษณ์ คุณ Naomi ได้กรุณาเชิญเพื่อนชาวญี่ปุ่นจำนวน 4 คนมาร่วมฟังการสัมภาษณ์เพื่อช่วยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและเพื่อจะได้ให้ข้อมูลในแง่มุมที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

8) Mrs. Graziella Zanon Sa-Nguankaco อาจารย์ภาษาอิตาเลียน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านอาหารการกินของอิตาเลียนแก่ผู้วิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษากาพย์เรื่อง Big Night

ผู้วิจัยมีวิธีการเข้าถึงแหล่งข้อมูลโดยอาศัยคำแนะนำจากอาจารย์สารทิ แกสตัน ภาควิชาภาษาฝรั่งเศส คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งท่านได้แนะนำให้ผู้วิจัยไปสัมภาษณ์อาจารย์ Graziella ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลด้านอาหารอิตาเลียน ผู้วิจัยเข้าพบและขอสัมภาษณ์อาจารย์ที่คณะอักษรศาสตร์

9) Mr. Gianni Favro เจ้าของร้านอาหารอิตาเลียนชื่อ Gianni ถนนเพลินจิต ซึ่งสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านอาหารการกินของอิตาเลียนอันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษากาพย์เรื่อง Big Night

ผู้วิจัยมีวิธีการเข้าถึงแหล่งข้อมูลโดยได้รับการแนะนำจากอาจารย์ Graziella ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทของคุณ Gianni ในการติดต่อขอนัดเพื่อสัมภาษณ์ต้องใช้เวลาานพอสมควร เนื่องจากคุณ Gianni มีงานที่ต้องรับผิดชอบค่อนข้างมากและเดินทางมาที่ร้านไม่เป็นเวลาแน่นอน ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์คุณ Gianni ที่ร้านอาหารอิตาเลียน

10) Mrs. Silvia Garcia ชาวเม็กซิกัน ปัจจุบันทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ประสานงานด้านวัฒนธรรมที่สมาคม Asociación Cultural Hispanico-Tailandesa ซึ่งสามารถให้ข้อมูลทางด้านวัฒนธรรมด้านอาหารการกินของเม็กซิกันแก่ผู้วิจัยได้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษากาพย์เรื่อง Like Water for Chocolate

ผู้วิจัยมีวิธีการเข้าถึงแหล่งข้อมูลโดยการขอคำแนะนำจากอาจารย์ Eduardo Dominguez ภาควิชาภาษาสเปน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้กรุณาให้เบอร์โทรศัพท์ติดต่อคุณ Silvia ซึ่งเป็นเพื่อนชาวเม็กซิกันของอาจารย์ให้ ผู้วิจัยจึงได้โทรศัพท์ไปขออนัดพบเพื่อสัมภาษณ์คุณ Silvia ซึ่งก็ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีเนื่องจากคุณ Silvia เคยเป็นอาจารย์รับเชิญมาสอนที่จุฬาลงกรณ์อยู่หลายครั้งและยังทำงานเกี่ยวกับการประสานงานทางด้านวัฒนธรรมอีกด้วย ผู้วิจัยได้เดินทางไปสัมภาษณ์ยังบ้านพักของผู้ให้ข้อมูล

11) Mr. Mark Brownlow ชาวอเมริกัน อาจารย์ประจำสถาบันภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านอาหารการกิน ตลอดจนข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสภาพสังคมอเมริกันซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาภาพยนตร์เรื่อง The Last Supper

ผู้วิจัยมีวิธีการเข้าถึงโดยการขอคำแนะนำจากอาจารย์กัญจน์วิภา ฤทธิประศาสน์ อาจารย์ประจำสถาบันภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเคยเป็นอาจารย์สอนวิชาภาษาอังกฤษของผู้วิจัย อาจารย์ได้กรุณาแนะนำเพื่อนอาจารย์ชาวอเมริกันได้แก่ อาจารย์ Mark Brownlow ผู้วิจัยได้เข้าพบและขออนัดสัมภาษณ์อาจารย์ Mark ที่สถาบันภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

12) Miss Nguyen Thi Thanh Huong, Mr. Nguyen Auc Duc และ Mr. Duong Vo Hung ผู้ให้ข้อมูลทุกท่านเป็นชาวเวียดนาม ซึ่งสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านอาหารการกินของเวียดนามซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษานักศึกษานักเรียนเรื่อง The Scent of Green Papaya

ผู้วิจัยมีวิธีการเข้าถึงแหล่งข้อมูล โดยอาศัยการแนะนำจากเพื่อนซึ่งพักอยู่ที่หอพักเดียวกับผู้ให้ข้อมูล หลังจากผู้วิจัยโทรศัพท์ไปให้รายละเอียดถึงหัวข้อที่จะสัมภาษณ์และนัดสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่บริเวณหอพักศึกษานิเวศน์ซึ่งทุกท่านได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีเพราะเห็นผู้วิจัยเป็นเพื่อนคนหนึ่ง

13) Mr. Sun Xue ชาวจีน เป็นนักศึกษาที่สถาบัน AIT รังสิต ซึ่งสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านอาหารการกินของจีน ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัวจีนให้แก่ผู้วิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษานักศึกษานักเรียนเรื่อง Eat Drink Man Woman

ผู้วิจัยมีวิธีการเข้าถึงแหล่งข้อมูล โดยการไปแนะนำตัวทำความรู้จักกับนักศึกษาที่มาค้นคว้าในห้องสมุดของสถาบัน AIT และได้ขอความช่วยเหลือให้ช่วยแนะนำเพื่อนที่เป็นชาวจีนให้ ซึ่ง

เพื่อนนักศึกษาผู้นั้นได้กรุณาให้เบอร์โทรศัพท์ติดต่อคุณ Sun Xue ผู้วิจัยจึงได้โทรศัพท์ไปแนะนำตัวและขอสัมภาษณ์คุณ Sun Xue ซึ่งให้การตอบรับด้วยความเต็มใจ ผู้วิจัยจึงได้เดินทางไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่ห้องสมุดสถาบัน AIT

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทบุคคลได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับอาหารในแง่วัฒนธรรม ตลอดจนชาวต่างชาติเจ้าของวัฒนธรรมด้วยวิธีการสัมภาษณ์นั้น ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับอาหารที่ปรากฏในภาพยนตร์ที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการวิจัยนี้ แต่มีข้อสังเกตว่า ผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่หรือสูงอายุมักจะสามารทำให้ข้อมูลความรู้ทางด้านวัฒนธรรมของอาหารได้อย่างละเอียด ไม่ว่าจะเป็นในด้านประวัติความเป็นมา และกรรมวิธีในการปรุงอาหาร นอกจากนี้ ยังมีมุมมองเกี่ยวกับอาหารที่ลึกซึ้งกว่าผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุไม่มากนัก

3. แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร

ได้แก่ ข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับภาพยนตร์คัดเฉพาะเรื่องที่น่าสนใจ ได้แก่ นวนิยายแปลเรื่อง รักซ้อน-ซ้อนรส ซึ่งแปลมาจากนวนิยายเรื่อง Como Agua Para Chocolate (Like Water for Chocolate) ของ เดลรา เอสกิเวลซึ่งเป็นคนเขียนบทภาพยนตร์ด้วย เพื่อประกอบการศึกษาภาพยนตร์เรื่อง Like water for Chocolate โดยภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นเรื่องเดียวที่หาข้อมูลที่เป็นนวนิยายแปลได้ และข้อมูลประเภทเอกสารอื่น ๆ ได้แก่ บทวิจารณ์ภาพยนตร์ และเนื้อเรื่องย่อภาพยนตร์ที่น่าสนใจ โดยข้อมูลในส่วนนี้สามารถเก็บรวบรวมได้จากร้านหนังสือ, ห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และหอสมุดแห่งชาติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลประเภทภาพยนตร์

ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ

1) การวิเคราะห์กลวิธีในการใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายในภาพยนตร์ทั้ง 9 เรื่อง เพื่อหาความหมายจากตัวบท (Text) ของภาพยนตร์ มีประเด็นที่จะวิเคราะห์คือ

- ในฉากที่เกี่ยวข้องกับอาหาร อันได้แก่ ฉากการปรุงอาหาร การกินอาหาร และการซื้อขายอาหารนั้น อาหารมีบทบาทในการสื่อความหมายในภาพยนตร์ได้อย่างไร และอาหารชนิดใดบ้างที่ถูกนำมาใช้ เพราะเหตุใด

-องค์ประกอบทางด้านเทคนิคในภาพยนตร์ทั้ง 9 เรื่องมีส่วนช่วยเสริมการสื่อความหมายด้วยอาหารได้อย่างไรบ้าง

2) การวิเคราะห์แยกแยะองค์ประกอบของภาพยนตร์ทั้ง 9 เรื่องโดยอาศัยเกณฑ์ที่ประยุกต์มาจากแนวคิดเรื่องการวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหา

ในทั้งสองส่วน ผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากภาพยนตร์แต่ละเรื่องไปในตัว เพื่อจะได้เข้าใจถึงธรรมเนียมแบบแผนและโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นลักษณะเฉพาะร่วมกันของภาพยนตร์

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตัวบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผศ. ศรีสมร คงพันธุ์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญและรอบรู้ในเรื่องของอาหารและโภชนาการ รวมไปถึงแง่มุมทางด้านวัฒนธรรมและจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับผู้ปรุงและกินอาหารเป็นอย่างดี จะเป็นมุมมองทางวิชาการที่จะช่วยให้เข้าใจถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างอาหารกับการสื่อความหมายในแง่มุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แง่มุมทางด้านวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และความสำคัญของอาหารในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของปัจเจกบุคคลโดยเฉพาะ อันจะนำไปสู่ความเข้าใจถึงกรอบแนวคิดเรื่อง "กินอย่างไรเป็นอย่างนั้น" ได้ดียิ่งขึ้น

ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ คุณปิติ ชัยวงศ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านอาหารจีน, คุณพิชิต วิทย์เบญจางค์ ผู้เชี่ยวชาญด้านอาหารฝรั่งเศส, คุณกมลศักดิ์ ตั้งธรรมนิยม ผู้เชี่ยวชาญเรื่องไวน์, บาทหลวงประชาชาติ ปรีชาวุฒิ ซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับอาหารและความหมายในศาสนาคริสต์ และชาวต่างชาติเจ้าของวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับภาพยนตร์ต่างประเทศที่เลือกมาศึกษา จะทำให้ทราบว่าอาหารที่ปรากฏในเรื่องนั้นคืออะไร รวมทั้งข้อมูลทางวัฒนธรรม ได้แก่ ความหมายและความเชื่อบางอย่างที่ติดมากับอาหารในวัฒนธรรมนั้น ๆ การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ทั้งหมดจะสอดแทรกไว้ในการวิเคราะห์กลวิธีในการใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายในภาพยนตร์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายจากตัวบท (Text) ของภาพยนตร์ ข้อมูลดังกล่าวจะทำให้เข้าใจ

ถึงความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงของอาหารที่ถูกเลือกมาใช้ในการสื่อความหมายในบางฉากบางตอนของภาพยนตร์และเพื่อเป็นการตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลไปด้วยในตัว

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร

ในส่วนของนวนิยายแปลเรื่อง รักซ้อน-ซ้อนรส ผู้วิจัยจะใช้วิเคราะห์เนื้อหาในนวนิยายเพื่อนำมาใช้ประกอบเป็นแนวทางในการศึกษาภาพยนตร์เรื่อง Like Water for Chocolate นอกจากนี้ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากเอกสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ที่นำมาศึกษามาประกอบการวิเคราะห์เพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลประเภทภาพยนตร์ เพื่อให้เกิดแง่คิดและมุมมองที่กว้างขวางหลากหลายมากขึ้น

การนำเสนอข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์กลวิธีในการใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายในภาพยนตร์ที่นำมาศึกษาซึ่งจะทำให้เข้าใจถึงความหมายจากตัวบท (Text) ของภาพยนตร์เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำเสนอไว้ในบทที่ 4 ส่วนการวิเคราะห์แยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ในด้านรูปแบบและเนื้อหาของภาพยนตร์จะนำเสนอไว้ในบทที่ 5 หลังจากนั้น ผู้วิจัยจะนำผลการศึกษาที่ได้มาพิจารณาเปรียบเทียบในภาพรวมเพื่อจะก่อให้เกิดความเข้าใจว่า ภาพยนตร์ทั้งหมดมีธรรมเนียมแบบแผนและโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นลักษณะร่วมกันซึ่งทำให้สามารถจัดเข้าไว้ในกลุ่มของภาพยนตร์ในแนวใหม่แนวเดียวกันได้หรือไม่ ซึ่งส่วนนี้จะนำเสนอและสรุปไว้ในบทที่ 6 โดยข้อมูลทั้งหมดจะใช้การนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)